

Je eigen

'Je bent je eigen kapitaal. Dus kun je, zolang je leeft, nooit failliet gaan!' Met deze aanmoedigende woorden sprak Van de Linden, docent aan de Design Academy, ons toe in zijn workshop It's You. Hierin werden de kunst van lichaamstaal, stem-intonatie en algemene presentatie, inclusief geënceneerde stiltes, onder de loep genomen. Met deze kennis op zak moesten toekomstige bedrijfspresentaties of sollicitatiegesprekken een fluitje van een cent worden. Verleiden + aandacht houden + overtuigen = verkopen. Er borrelde iedere keer een overwinningstemming op tijdens die workshop, omdat het even leek of wij grip hadden op de loop der dingen.

Der Lauf der Dingen van Peter Fischli en David Weiss is een performance-registratie op video, die laat zien dat de dingen een logisch verloop hebben, dat echter lang niet altijd begrijpelijk is. Soms gebeuren dingen gewoon, maar niks staat los. Er is geen begin of einde. Ook niks doen, is iets doen. In twintig minuten tijd worden natuurkundige begrippen als frictie, rotatie, volume, acceleratie en zwaartekracht voelbaar gemaakt. Rotatie krijgt opeens een kleur, volume een vorm en zwaartekracht een klank. Zoals je een ezelsbrug maakt voor iemands naam, zo zou je je hele omgeving associatief kunnen definiëren om haar van haar abstractie te ontdoen. Begrijpen is eigenlijk net eten: je moet iets flink kauwen en proeven om het goed te kunnen verteren.

Vroeger begreep ik niet goed het verschil tussen zelfstandig ondernemen, free-lancen of in loondienst werken. Wel wist ik: zelfstandig ondernemen klinkt als op eigen houtje iets leuks gaan doen, en loondienst klinkt als kun-jij-iets-voor-mij-doen-dan-krijg-jij-wat-zakgeld. Met dit romantische beeld bevond ik mij op een mooie dag plotseling temidden van ontwerpend Nederland. De volgende dag kwam ik het gevreesde en veelbesproken Hoofd van de Eenheid tegen; hij was mijn huis binnengeglijpt via een onschuldig ogende blauwe envelop. Die dag begreep ik dat een zelfstandige iemand is die er in zijn of haar eentje voor staat, en overeind moet kunnen blijven. Het lijkt erop dat ik niet alleen mijn eigen kapitaal ben, maar ook mijn eigen winkel, mijn eigen coach, mijn eigen klantenservice, en ten slotte mijn eigen loonstrookje. Ook met geld gaat het zoals met koken: als je te lang in de keuken hebt staan ploeteren, smaakt het aan tafel altijd minder.

Soms verlang ik naar een anonieme geldsstorting op mijn bankrekening, een geschenk uit de hemel, zonder dat ik er iets vanaf weet. Als ondernemer maak ik namelijk het hele traject mee: van de lonkende-idealien-supermarkt, via de warrige ideeën-keuken naar de gedekte concept-tafel, met als kroon op het werk het schouderklop-toetje, tot de rommelige verwerk-afwas. Kijkend naar een onnozel stukje papier bedenk ik hoe heerlijk het is om zich onbelangrijk te kunnen voelen. Maar hoe kan ik mijzelf niet serieus nemen als mijn bevoorrechte vrijheid uitgerekend op mijn eigen schouders steunt? Als ik mijzelf bijvoorbeeld op een stralende vrijdagochtend ziek wil melden, krijg ik mijn eigen strenge

zelf aan de lijn. Beslis ik alsnog te spijbelen, dan laat het onbehaaglijke gevoel dat er zonder mij niets gebeurt op de zaak, mij niet los.

Hoeveel uren worden er aan de onderneming besteed per week, wordt er genoeg acquisitie gepleegd, zijn er meer dan drie verschillende opdrachtgevers per jaar, hoeveel kosten ten behoeve van de onderneming worden er gemaakt? Alleen maar heel graag willen is niet genoeg voor de Belastingdienst. De Hoofden van de Eenheid achter de blauwe enveloppen willen aantoonbare bewijstukken zien, waaruit blijkt dat er winst wordt behaald, en zo niet, dat koste noch moeite is gespaard om dat na te streven.

Niet alleen de belasting stelt de zelfstandige op de proef, ook bedrijven vragen gretig naar het bewijs dat men een zakelijke klant is. Dat een onderneming gerund door een vijfentwintigjarig meisje net zo goed een onderneming is als die van een veertigjarige heer, gaat er bij de gevestigde orde moeilijk in. De standaardvraag is dan: 'Mag ik u vragen wat u doet?' Waarop ik standaard antwoord, mijn toon zo vriendelijk doch dringend mogelijk houdend: 'Ik heb een ontwerpbureau.' 'O. Een ontwerpbureau voor wat precies?' Ja, als ik dat zelf wist, was ik allang bekend en beroemd, geachte secretaresse! Met ieder telefoontje daalt mijn gevoel van eigenwaarde en stijgt tegelijk mijn verontwaardiging. Op den duur leidt dit blijkbaar tot de gepaste toon, want de laatste telefoontjes van het lijstje zijn altijd productiever dan de eerste.

Zelfstandig ondernemen, starten, het is elke dag net zwemdiploma A: belast met al mijn kleren springen, vertrouwend dat ik het zal redden, maar toch even aarzelend bij het eerste, koude contact. Later kijk ik om mij heen en zie ik overal hoofden druk bezig zichzelf boven water te houden. En dan besef ik: we zitten allemaal in hetzelfde schuitje.

Sophie Krier